

INHOUD

Voorwoord 9

1. De parochieschool 13

Het begin van het Nederlandse onderwijs

2. Erasmus 19

De invloed van het humanisme

3. Het Haneboek 25

De ontwikkeling van het lesonderwijs

4. Van wastafeltje tot tablet 31

De ontwikkeling van het schrijfonderwijs

5. 'Volgens Bartjens': $1 + 1 = 2$ 37

De opkomst van het rekenonderwijs

6. De vijf academies 43

De voorlopers van de moderne universiteit

7. Jacob Cats en Hieronymus van Alphen 49
De moraal van het opvoeden
8. De schoolopziener komt eraan 55
De betekenis van Adriaan van den Ende
9. Met de plak en de roe 61
Het wettelijke verbod op lijfstraffen
10. De strijd om de school 67
De Lager-onderwijswet van 1857
11. De eerste ambachtsschool 75
Opkomst, ondergang en terugkeer van het beroepsonderwijs
12. Modern of klassiek 83
De hogere burgerschool (hbs) en het gymnasium
13. Achter een gordijn verborgen 89
Onderwijs voor meisjes
14. De Landbouwhogeschool 95
De emancipatie van de praktische wetenschappen
15. Afke's tiental 103
De invoering van de leerplicht
16. Scholing buiten de school 109
Van privéonderwijs tot autodidactie
17. Het begon met gebarentaal 115
Speciaal onderwijs
18. Van ondervoeding tot overgewicht 123
De komst van de schoolarts
19. Halfhartig onderwijs 131
Het onderwijs in de voormalige Nederlandse koloniën
20. 'Het volle leven' 139
De vernieuwende ideeën van de reformpedagogiek
21. Theo Thijssen en de emancipatie van de schoolmeester 147
Onderwijzen als beroep

22. De invloed van Kohnstamm	155
<i>Onderwijs als wetenschap</i>	
23. Schuiven met stoelen en tafels	161
<i>Veranderende ideeën over het schoolgebouw</i>	
24. De Mammoetwet	169
<i>De democratisering van het onderwijs</i>	
25. De Cito-toets	177
<i>Het meten van leerresultaten</i>	
26. De moedermavo	185
<i>Volwasseneneducatie</i>	
27. De onderwijswethouder	191
<i>Wie betaalt en bepaalt de school?</i>	
28. Het curriculum	199
<i>De opeenstapeling van schoolvakken</i>	
29. Het jonge kind	207
<i>De vorming van kleuters en peuters</i>	
30. Het puberbrein	215
<i>Probleemgedrag van alle tijden?</i>	
Verantwoording van de canon	223
Om verder te lezen	227
Register	245
Verantwoording van de illustraties	253